

ENERGIAPLAAN AASTAKS 2032

 Sotsiaaldemokraadid

Kokkuvõte

Sotsiaaldemokraatide energiapoliitika lähtub lihtsast ning reaalses elus kinnitatud põhimõttest: **odavam elekter on kütusevaba taastuvelekter**. Pärast aastatepikkust seisakut riiklikus energiapoliitikas, seisavad 2027. aastal ametisse astuva valitsuse ees otsused, mis määravad Eesti konkurentsivõime ja tarbijate koormuse kümnenditeks.

Sotsiaaldemokraatide olulisemad seisukohad:

- **Taastuenergia tootmismahu kolmekordistamine aastaks 2032**, millest suurim tõus tuleb maismaa- kui meretuuleparkide turule toomisega.
- **Pikaajalise ja läbipaistva toetuskeemi rakendamine, et suurendada tuuleenergia tootmist 8 TWh mahuni** – kõige vähem tarbijat koormav skeem, mis tagab investeeringute õigeaegse realiseerumise.
- **Riiklikult prioriteetsete energiaprojektide kiirmenetlus tuuleparkidele** – valitsus võtab planeeringus juhtohjad ja viib menetluse läbi 2 aasta jooksul.
- **Varustuskindluse tagamiseks kombinatsioon Eleringi hangitavatest gaasijaamadest kuni 300MW ning jätkuv põlevkivikatelde reservis hoidmine vähemalt aastani 2040**. Uute põlevkivijaamade rajamine välistatud.
- **Keskmise börsihinna langetamine Soome tasemele ehk tänasega võrreldes 4 senti võrra kilovatt-tunni kohta**. Taastuenergiatasu kasvab samal ajal vaid 0,6 senti.
- **Tarbijad säästavad elektrikuludelt aastas 300-350 miljonit eurot**.

Eeldused

2025. aasta keskmine börsihind	Tuuleenergia tootmise kasv	Proгноositav tarbimise kasv aastaks 2032
Eestis 82,9 eurot MWh	2025. aastal 1,3 TWh	8 → 10 TWh
Soomes 42,1 eurot MWh	2032. aastal 8 TWh	

I Senised seisukohad

Sotsiaaldemokraadid on viimase 15 aasta jooksul olnud oma energiapoliitilistes seisukohtades järjepidevad. Elektrituru avanemisega 2013. aastal nägime vajadust terviklikku lähenemiseks elektrisüsteemile. Juba eelmise kümnendi algul toetasime juhatuse otsusega „Taastuenergia 100” visiooni. Oleme olnud vastu uute põlevkivijaamade rajamisele ning näinud vajadust luua toimiv pikaajaline mehhanism uute taastuenergia võimsuste turule tulekuks.

Oleme sellest põhimõttest lähtunud kõigis valitsustes, tõstes taastuenergiaambitsiooni nii arengukavades (ENMAK) kui ka seadustes (elektrituruseaduse muudatused 01.01.2018 – vähempakkumiste skeem ja päikesejaamade toetusmeede; energiamajanduse korralduse seaduse muudatused 01.11.2022 – TE100 eesmärk). Oleme olnud vastu puidu masspõletamise subsideerimisele põlevkivikateldes, kuid toetanud puidujäätmete kasutamist kohalikus energeetikas (koostootmisjaamad).

Oleme oma energiapoliitikas lähtunud sihist tagada Eesti inimestele ja ettevõtetele piisavas mahus keskkonnasõbralikku ja taskukohase hinnaga elektrit. Kõige soodsam on kütusevaba elekter, kuna selle opereerimiskulud on nullilähedased. Euroopa Liidu kliimapoliitika (eeskätt heitmekaubanduse süsteem) võimendab seda efekti veelgi, mistõttu on kõige keskkonnasõbralikum elekter ühtlasi ka kõige taskukohasem.

Just meie tehtud otsuste tulemusena – koos tehnoloogiate odavnemisega – on Eesti päikeseenergia tootmine viie aastaga kümnekordistunud (2020. aastal installeeritud võimsus 170 MW, 2025. aastal 1238 MW). Tänu sellele on Eesti päevane elektri hind aprillist septembrini oluliselt langenud. 2026. aasta mais oli päevasel ajal elektri keskmine hind 35,7 €/MWh, kusjuures 34% tundidest jäi hind alla 20 €/MWh (2019. aastal oli selliseid tunde 2,4%).

Varustuskindluse tagamisel oleme näinud süsteemi tavakäituse puhul olulist rolli välisühendustel, mis kompenseerivad kodumaise taastuvelektri puudujääki talvistel tuulevaiksetel päevadel. Avariilises olukorras (nt võrguühenduste rikked) oleme toetanud põlevkivijaamade reservis hoidmist kuni uute juhitavate elektri jaamade ning täiendavate salvestusvõimsuste rajamiseni.

Viimastel aastatel järsult halvenenud julgeolekuolukorras on kasvanud kontsentreeritud elektritootmisega seotud riskid – Narvas asuvad põlevkivijaamad on füüsiliselt haavatavad – ning löögi alla on sattunud ka merekaablite toimepidevus. See nõuab senise mudeli täiendamist energiajulgeoleku lahendustega.

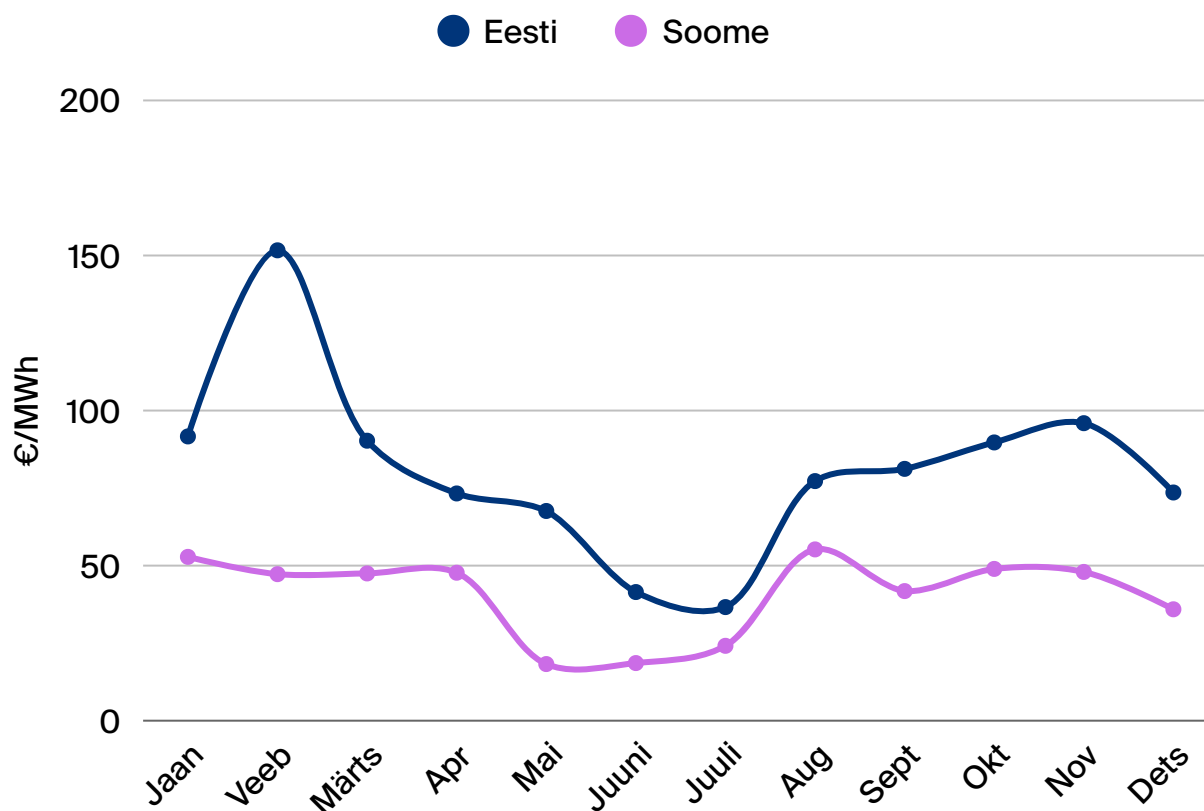
Kokkuvõtlikult: oleme lähtunud arusaamast, et odavam elekter on taastuvelekter, mille kõikumist tasakaalustab tavaolukorras välisühenduste piisav maht. Rikkalise energiadefitsiidi tingimustes peab riigil olema piisavas mahus juhitavaid reservvõimsusi, mis tagavad süsteemi toimepidevuse.

II Tänane olukord

Viimastel aastatel on riiklik energiapoliitika olnud seisakus. Pikaajalise energiamajanduse kava puudumine on halvendanud investeerimiskindlust. Samal ajal ei ole suudetud kiirendada maismaa tuuleprojektide menetlust, mistõttu jäävad aastaks 2030 seatud sihid täitmata. Energiamajanduse arengukava aastani 2035 ei sisalda ühtegi konkreetset otsust ja piirdub suures osas vaid praeguse olukorra kirjeldusega.

Seepärast on öine ja talvine elekter Eestis jätkuvalt ebamõistlikult kallis, mis pärsib tööstuse arengut ning paneb põhjendamatu rahalise koormuse leibkondadele. Kui 2026. aasta mais maksid Eesti tarbijad elektri eest kokku 34,7 miljonit eurot, siis jaanuaris 152 miljonit eurot. Täiendav tuuleenergia võimsus oleks toonud jaanuari hinna Soome tasemele, säästes ühiskonnale ligi 50 miljonit eurot ühes kuus. Võrdluseks: kogu taastuvenergiatoetuste maht on sel aastal 75 miljonit eurot.

Eesti ja Soome kuukeskmised elektrihinnad 2025

Asendustegevusena on valitsus käivitanud tuumajaama rajamise projekti, võttes maksumaksjale juba rahalisi koormisi olukorras, kus puudub igasugune

majanduslik analüüs tuumajaama otstarbekuse kohta. Igal juhul ei valmi tuumajaam enne 2040. aastat, mistõttu ei lahenda see projekt Eesti ees täna seisvaid probleeme.

Taastuenergiat toetav tehnoloogia jätkab odavnemist

Akusalvestus on kiires arengus – võrgus on juba mitusada megavatti ning lähiaastatel kasvab salvestusmaht hüppeliselt. See tasakaalustab taastuenergiat põhineva tootmise hüplikkust ning aitab tagada ööpäeva ulatuses ka varustuskindlust (lühiajalised alajaamade rikked jms).

Päikesejaamu tuleb turule jätkuvalt juurde, et täita uute hoonete energiaklassi nõudeid ning vähendada tööstusettevõtete võrgust ostetava elektri hulka (võrgutasu vältimine). Selle tulemusena väheneb suviste päevade elektritarbimine ja hind jätkab langust.

Arenevad ka tarbimise juhtimise võimalused. Täna juhivad tarbijad oma tarbimist ligi 40 MW ulatuses, tegelik potentsiaal on 5–10 korda suurem. Lähiaastatel võime eeldada nutireleede laia kasutuselevõttu kodutarbijate poolt ning automaatsete juhtimissüsteemide juurutamist tööstuses. Tarbimise nihutamine kallitelt tundidelt soodsamatele langetab elektri kaalutud keskmist hinda.

Kaks meretuuleparkide projekti (Enefit ja Utilitas) on investeerimisvalmis, kui käivitatakse riiklik toetusmehhanism. Arendajad on kindlad, et investeerimisotsusest kuni meretuulepargi käivitamiseni jõutakse maksimaalselt 6 aastaga.

Samal ajal elektritarbimine kasvab – prognoosi kohaselt tänaselt u 8-9 TWh-lt ligi 11 TWh-le aastaks 2035. Elektritarbimine kasvab ka teistes riikides. 2029. aastal käivitub täiendav 700-megavatine ühendus Harmony Link Leedu ja Poola vahel, kust meie piirkonna taastuvelekter hakkab valdavalt toitma Poola elektrivajadust. Mõlemad asjaolud tõstavad elektri hinda.

Isamaa, Keskerakonna ja EKRE eestvedamisel nõutakse uue põlevkivijaama rajamist maksumaksja kulul. Tegemist oleks sügavalt ebamõistliku investeeringuga: põlevkivijaam pääseb turule vaid tundidel, mil elektri hind on 120+ €/MWh. Eesti eesmärk peaks olema investeerida tootmiseseadmetesse, mis välistavad sellise hinnataseme maksimaalsel hulgal tundidest – mitte raisata maksumaksja raha elektriijaamale, mis valdavalt seisab.

2027. aastal ametisse astuva valitsuse ees seisavad põhimõttelised energiapoliitilised otsused, mis määravad meie konkurentsivõime ja tarbijate koormuse kümnenditeks.

III Energiaplaan 2032

A. Tootmine ja uued võimsused

Seame sihiks taastuvelektri tootmise kolmekordistamise aastaks 2032. Täiendav päikeseenergia maht ning akusalvestus tulevad turule ilma täiendava toetuseta.

Uued tuulepargid, mille turuletulek langetaks hinda kõige enam, vajavad riiklikku toetusmeedet ning planeerimisprotsessi jõulisemat juhtimist riigi poolt. Hindame realistlikuks, et ligi pool lisanduvast tootmismahust kaetakse meretuuleparkidega, mis on keskkonnale ja inimasustusele väiksema mõjuga ning mille rajamisega võib alustada koheselt.

Peame vajalikuks esimesel võimalusel käivitada pikaajaline ja läbipaistev toetuskeem, et suurendada Eestis tuuleenergia tootmist 8 teravatt-tunnini aastas. Toetame kõige vähem tarbijat koormavat skeemi, mis tagab samas investeringute realiseerumise. Vähempakkumiste korraldamisel seame rahalise piiri projekti toetuse kogumahule.

Näeme ette riiklikult prioriteetsete energiainvesteeringute menetlusprotsessi ka tuuleparkide jaoks, kus valitsus võtab planeeringumenetluses juhtohjad ning kohustub menetluse läbi viima 2 aasta jooksul.

Meie energiaplaani realiseerimisel tagame Eesti isevarustatuse elektriga. Seda nii bilansiliselt aastakeskmisena kui ka võimekusega toota kogu vajaminev elekter ise ka välisühenduste katkemisel.

B. Varustuskindlus ja energiapuudus

Peame vajalikuks korraldada 2027. aastal juhitavate võimsuste vähempakkumine, mis tagab varustuskindluse rikkelistel tundidel. Peame vajalikuks läbipaistvat arutelu energiapuuduse parameetrite ja ühiskondliku kulu üle. Lähtudes Eleringi taaskäivitusvõimsuste analüüsist, hindame täiendavate (lisaks juba rajatavatele) regionaalselt hajutatud gaasijaamade hankimise vajaduseks kuni 300 MW.

Me ei pea otstarbekaks katta kogu juhitav tipukoormuste võimsusreserv uute gaasijaamade rajamisega 1000 MW ulatuses. See plaan on kulukas ning ei taga parimal viisil meie julgeolekut järgmistel põhjustel.

1. Kuna uute tuulevõimsuste turuletulekul pääsevad fossiilijaamad turule vaid mõnesajal tunnil aastas, peab uute gaasijaamade kogu kapitalikulu tasuma maksumaksja. 1000MW gaasijaamu läheb hinnanguliselt maksma 1-1,5 miljardit eurot.
2. Lõviosa gaasijaamade kapitali- ja opereerimiskulust läheb välismaale. Fossiilne gaas on poliitilise hinnaga importkaup.
3. Kriitilises olukorras on gaasi varustuskindlus küsitav, sest gaasi ülekandevõrk on vaenlase jaoks prioriteetne sihtmärk.

Sotsiaaldemokraadid näevad ratsionaalse valikuna olemasolevate põlevkivikatelde hoidmise reservis. Tänapäevase seisuga on selleks Eesti Energia võimekus 1300MW ulatuses, kui omanik annab ettevõttele kindluse vastava reservi üleval hoidmise vajadusest aastani 2040. Näeme võimalusena suurendada ettevõtte omakapitali, et tagada katelde töökindlus. Põlevkivikatelde kasutamine reservina omab ka positiivset sotsiaalset mõju regionaalse tööhõive ning täiendava majandusaktiivsuse kaudu. Arvestades õlitööstuse jätkumist vähemalt 2040. aastani, on põlevkivikatelde töötamiseks vajalik energiakandja uttegaasi ja põlevkivi näol tagatud.

C. Tarbija, hind ja kohalik kasu

Taastuenergia tootmismahu suurendamise kolmekordistamisel on oluline mõju elektri keskmisele börsihinnale Eesti hinnapiirkonnas. Olles kõrvutanud erinevate osapoolte tehtud arengutsenaariume ning hinnaprognose, hindame meie plaani realiseerumise mõjaks elektri hinnale 4 senti kilovatt-tunni kohta. See tähendab, et aastaks 2032 jõuab Eesti hind Soome hinnatasemele. Tänapäevase keskmise hinnaga võrreldes langeb elektri hind ligi poole võrra ning jääb vahemikku 4-5 senti kilovatt-tunni kohta.

Eeldame samal ajal, et aastaks 2032 on elektritarbimine kasvanud 10 teravatt-tunnini (aastane kasv 3,5%). See on pigem konservatiivne prognoos. Aktiivsem tööstuspoliitika ning teadlik majanduse elektrifitseerimise kava kasvataks tarbimist veelgi.

Uute tuuleenergiavõimsuste turule toomiseks korraldatavad vähempakkumised toovad kaasa taastuenergiatasu tõusu. Baasstsenaariumi kohaselt langeb taastuenergiatasu tänapäevselt 0,92 sendilt kilovatt-tunni kohta aastaks 2032 tasemeni 0,62 senti. Meie poolt ette nähtud täiendavate vähempakkumiste tulemusena on taastuenergiatasu 2032 aastal 1,23 senti, mis on 0,32 senti rohkem kui tänapäev ning 0,6 senti rohkem, kui näeb ette riigi baasprognoos.

Seega prognoosime tarbija positiivseks netomõjaks 3,3 senti kilovatt-tunni kohta. Selliselt säästab Eesti tarbija 2032. aastal elektrilt 300-350 miljonit eurot aastas.

Samal ajal peame mõistlikuks vabastada taastuenergiavõimsuste toetamise kohustusest elektritarbijad ning kasutada selleks kvoodivahendeid. See võimaldab kiiret edasiminekut tarbijat täiendavalt koormamata ning vähendab vastuseisu taastuenergiata.

Peame vajalikuks kujundada ümber tuuleparkide taluvustasu ning tagada kohalikele kogukondadele ja ettevõtjatele soodushinnaga elekter ja otseliitumise võimalus. See tõstab maapiirkondade konkurentsivõimet ja loob uusi kõrgema lisandväärtusega töökohti.

D. Muud energialiigid: põlevkivi ja tuumaenergia

Me ei toeta uute põlevkivijaamade rajamist. Peame mõistlikuks kasutada olemasolevaid põlevkivikatlaid reservvõimsusena nii kaua, kuni see on tarbijale soodsaim.

Toetame tuumaenergia arendamist EL kliimapoliitika osana võrdväärselt taastuvenergiaga. Samal ajal ei toeta me täna Eestisse tuumajaama rajamist, sest Eesti energiapoliitiliste väljakutsete lahendamiseks on olemas soodsamad, kiiremad ja väiksema riskiga lahendused. Elektritarbimise olulise kasvu puhul – mille eelduseks on majanduse süsteemne elektrifitseerimine ja aktiivne tööstuspoliitika – oleme valmis olukorda uuesti hindama käesoleva kümnendi lõpus. Juhatus on seisukohal, et varasemalt juhatuse poolt langetatud otsus tuumajaama osas on jätkuvasti asjakohane.

Lähikümnendil tuumajaama rajamiseks ei ole ei administratiivset ega tehnoloogilist võimekust ning puudub usutatav äriplaan, mis välistaks tuumajaama rajamise ning hilisema sulgemise massiivsete kulude kandumist maksumaksjale.

Tootmisvõimsused ja Eestis tarbitav elekter 2025/2032

Allikas	2025			2032			
	Võimsus MW	Toodang TWh	Osakaal toodetud elektrist %	Muutus MW	Võimsus MW	Toodang TWh	Osa-kaal %
Päikeseenergia	1238	1.2	21%	+500	1738	1.7	14%
Maismaatuul	694	1.3	25%	+1500	2194	4.39	35%
Meretuul				+1000	1000	4	32%
Biomass (koostootmine)	150	1.1	21%	+50	200	1.5	12%
Taastuenergia kokku	2082	3.6	68%	+4850	6932	11.6	92%
Põlevkivijaamad	1300			-300	1000	0.3	2%
Gaasijaamad				+500	500	0.7	6%
Juhitavad kokku	1300	1.7	32%	+200	1500	1	8%

KOKKU	3382	5.3		+5050	8432	12.6	
Akusalvestus	250			1000	1250		
Akusalvestuse "toodetud" elektri maht						1.8	14%
TARBIMINE (salvestuseta)		8		2.5		10	
Defitsiit/ülejäak		2.7	34%			-2.6	-26%

Kaks tsüklit päevas, akud
2h mahutavusega

Taastuenergiatasu prognoos

Kliimaministeeriumi baasstsenaarium

Tariifi komponendid		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Tarbimise prognoositav kasv	2.50%	2.50%	2.50%	2.50%	2.50%	2.50%	2.50%	2.50%
Tasuga arveldatav tarbimine (prognoos)	GWh	8086	8289	8496	8708	8926	9149	9378
Kehtivate toetuste rahastus kulu kokku	tuh EUR	74420	71513	70906	71000	64693	63972	57935
Tariifi prognoos	EURs/kWh	0.92	0.86	0.83	0.82	0.72	0.70	0.62

SDE plaani realiseerumisel

Tariifi komponendid		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Tarbimise prognoositav kasv	3.5%	3.5%	3.5%	3.5%	3.5%	3.5%	3.5%	3.5%
Tasuga arveldatav tarbimine (prognoos)	GWh	8086	8369	8662	8966	9279	9604	9940
Kehtivate toetuste rahastus kulu kokku	tuh EUR	74420	71513	70906	74545	71966	74843	72548
Täiendavate tuulevõimsuste toetusmaht				3545*	3727*	3598*	3742*	50000**
Taastuenergiatoetuste kogumaht		74420	71513	74451	78273	75564	78585	122548
Tariifi prognoos	EURs/kWh	0.92	0.85	0.86	0.87	0.81	0.82	1.23
Taastuenergiatasu tõus baasstsenaariumiga võrreldes		0.00	-0.01	0.02	0.06	0.09	0.12	0.62

* - maismaatuuletoetuse kasv 5%

** - meretuulepargi lisandumine toetuskeemi. Maksimaalne võimalik toetusmaht, mis on piiratud seadusega. Tegelik toetusvajadus prognoositavalt ligi poole väiksem.